

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 52148-10-19 פלוני נ' אלמוני ואח'

בפני כבוד השופט חננאל שרעבי [אב"ד]

כבוד השופטת אספרנצה אלון

כבוד השופטת רבקה איזנברג

מערער

פלוני

ע"י ב"כ עו"ד רמי אטיאס

נגד

משיבים

1. אלמוני

2. אלמונית

ע"י ב"כ עו"ד הראל לפידות

פסק דין

1

2

השופטת א. אלון:

3 ערעור על פסק דינו של בית משפט לענייני משפחה בחיפה (כב' שופט נ' זיתוני) (להלן: "בית משפט

4 קמא") מיום 12.8.19, בתמ"ש 51459-05-17, במסגרתו דחה את תביעת המערער לסילוק ידם של

5 המשיבים, אחיו ובת אחיו, ממשק ... ב.... (להלן: "פסק הדין").

6

7

א. רקע

8 1. ההורים המנוחים היו בעלי זכויות במשק חקלאי הנמצא ב..., שכלל בית מגורים, פרדס

9 ושטח של כ-30 דונם אדמה חקלאית (להלן: "המשק"). המערער והמשיב 1 (להלן:

10 "המשיב") הם אחים, המשיבה 2 היא האחיינית, בתו של המשיב (להלן: "המשיבה").

11 2. ביום 11.10.1998 ערכו ההורים המנוחים צוואה, במסגרתה הורישו את כל רכושם, לרבות

12 המשק, זה לזו. לאחר מותם, ציוו ההורים כי יחולו ההוראות הבאות, הרלוונטיות לענייננו:

13

..."

14 ב. רצוננו הוא שתימצא דרך שבה המשק החקלאי יפוצל באופן שנוכל בצוואתנו

15 זו לחלקו בין שלושת ילדינו.

16

1. פלוני

17

2. אלמוני

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 52148-10-19 פלוני נ' אלמוני ואח'

3. פלונית

ג. אם אמנם ניתן יהיה לפצל את המשק באישור מנהל מקרקעי ישראל מצווים
אנו שהמשק יחולק באופן דלקמן

(1). כל הזכויות באדמה החקלאית יועברו לפלוני.

(2) הפרדס על כל זכויותיו יועבר לאלמוני. ובאם ירצה בכך יוכל, באישור המינהל
לבנות בית מגורים על חלק משטח הפרדס ותשאר בידיו ההכנסה מפרי הפרדס
שנותר.

(3) בית המגורים על כל הזכויות הקשורות בו יועבר לחזקתה של פלונית למגוריה
עם משפחתה, באם היא תחליט להתגורר במקום, בכפוף לכך שלפלוני תהיה
זכות כל עוד הוא מעבד את האדמה החקלאית, לאחסן בסככה כלים חקלאיים
שבשמוש.

ד. אם יקבע מנהל עזבונו כי לא ניתן יהיה בשום פנים לפצל את המשק כנזכר
לעיל מצווים אנו שהמשק יועבר בשלמות לפלוני בכפוף לכך שמנהל העזבון ימצא
דרך להבטיח את זכויותיהם של יתר היורשים כדלקמן:

(1) כל ההכנסות מהפרדס יהיו לאלמוני, ובאם יחליט לבנות בית מגורים על חלק
משטח הפרדס יהיה על פלוני לחתום על כל המסמכים והבקשות שידרשו בקשר
עם כך ולהבטיח באופן שמנהל העזבון ימצא לנכון כי זכויותיו בפרדס או בבית
המגורים שיבנה יובטחו.

(2) יובטחו זכויותיה של פלונית לגור עם משפחתה בבית המגורים בכל עת ולכל
תקופה שתמצא לנכון.

(3) המשק לא ימכר אלא בהסכמת שלושת ילדינו הנ"ל ואם ימכר יהיה כל יורש
זכאי לקבל את השווי של אותו חלק מהמשק שהוא זכאי לו עפ"י האמור לעיל.

במקרה של חלוקי דעות בין היורשים ביחס לשווי יקבע הדבר ע"י מנהל העיזבון.

3. ביחס לכל יתר רכושנו או זכויותינו הן אלו הקיימות היום והן אלו שיהיו
בעתיד, למעט המשק החקלאי שלגביו ניתנו על ידינו ההוראות הנזכרות לעיל,
מצווים אנו כי הוא יחולק בין שלושת יורשינו באופן שווה.

4. אנו ממנים בזה את עו"ד ... לשמש כמנהל עזבונו.

"...

(להלן: "הצוואה")

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 52148-10-19 פלוני נ' אלמוני ואח'

3. האב נפטר ביום 30.11.1990. צו קיום צוואה, ניתן ביום 06.07.1992, ולבקשתם נקבע כי
אין נפקות למינוי מנהל עיזבון. הזכויות במשק הועברו על שם האם.
4. ביום 25.6.1991 נחתם מסמך בין האם המנוחה, מנהל מקרקעי ישראל והאגודה, המאפשר
למשיבה להקים בשטח הנחלה, יחידת מגורים נוספת, בשטח כולל של 130 מ"ר. המשיבה
בנתה את ביתה, בשטח של למעלה מ-200 מ"ר, אשר משמש למגוריה עד היום. בהערת
ביניים יצוין, כי המומחית שמינה בית משפט קמא, הגיעה למסקנה שאין סבירות גבוהה
שהמנוחה חתמה על מפרט הבניה לבית זה.
5. האם המנוחה נפטרה ביום 22.1.1992. צו קיום צוואה, ניתן ביום 08.07.1992, ונקבע בו כי
הואיל ובעלה של המנוחה נפטר לפניו, הצוואה מקוימת לפי הוראות סעיף 2,3 לצוואה ואין
נפקות למינוי מנהל עיזבון. הזכויות הועברו על שם המערער.
- המערער חתם על המסמכים הדרושים לשם בניית ביתה של המשיבה, לרבות מסמכי
משכנתא. בשנת 2011 חתם המערער על חוזה חכירה חדש מול רמ"י.
- בשנת 2013 הודיע המערער לרמ"י כי הוא מבקש למנות את בתו כ"בן ממשיד". המשיבה
שלחה מכתבי התנגדות לרמ"י ולבנק המשכנתאות, וככל הנראה, ההליך לא הושלם.
- מו"מ, שהתנהל בין הצדדים באשר לאפשרות לפצל את המשק ובעלויות הפיצול, לא צלח.
6. ביום 24.5.2017 הגיש המערער תביעה לבית משפט קמא לסילוק יד, צו הריסה ומסירת
מקרקעין, היא התביעה נשוא הערעור שבפנינו. הצדדים ועדיהם נחקרו בפני בית משפט
קמא, הגישו סיכומים, וביום 12.8.2019 נתן בית משפט קמא את פסק דינו, המחזיק 60
עמודים.
7. להשלמת הרקע יצוין, כי בבית משפט קמא מתנהלות תביעות נוספות - תביעת המשיבים
לאכיפת צו קיום צוואה כנגד המערער (תמ"ש 8581-08-18), ושתי תביעות שהגיש המערער
לסילוק יד נגד שניים מילדיו של המשיב (תמ"ש 76523-07-19 ו-65983-05-19).

ב. פסק דינו של בימ"ש קמא

8. בית משפט קמא דחה את טענות המערער בדבר מרמה, הטעיה והונאה. בית משפט קמא
קבע כי המערער לא הרים את הנטל המוגבר המוטל עליו, בתביעת מרמה נגד עזבון, וזאת
על יסוד כלל הראיות, השתלשלות העניינים, מועדי החתימות, לרבות העובדה שהמערער
עצמו רשם את זכויותיו על סמך אותם מסמכים ובעיקר על בסיס הצוואה. בית משפט קמא
קבע כי לא הוכח בפניו שהמערער הוטעה ורומה, שכן הוא עצמו הכיר בזכויות המשיבים
מכוח הצוואה, שנערכה 3 שנים קודם לאישור הראשון שלגביו קבעה המומחית,

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 52148-10-19 פלוני נ' אלמוני ואח'

- 1 הגרפולוגית, שאין סבירות גבוהה שהאם המנוחה חתמה על המסמכים (סעיפים 39-44
2 לפסק הדין).
- 3 9. בית משפט קמא בחן את טיב הזכויות בין ההורים המנוחים לבין המוסדות המיישבים
4 (סעיפים 47-62 לפסק הדין), קבע כי המערער לא הוכיח שההורים המנוחים מינו אותו כ"בן
5 ממשיך" (סעיפים 63-87 לפסק הדין). בהמשך, בחן בית משפט קמא האם הסכם החכירה
6 מגביל את עבירות הזכויות בנחלה, לאחר פטירת בעלי הזכויות, ליורש אחד בלבד, והאם
7 חלה על המערער החובה לפצות את יתר היורשים, מכח סעיף 114 לחוק הירושה (סעיפים
8 88-93 לפסק הדין). בית משפט קמא קבע כי רצונם החד משמעי והמפורש של ההורים
9 המנוחים היה כי עזבונם יחולק בין ילדיהם באופן שווה, והם קבעו בצוואתם שתי חלופות.
10 החלופה הראשונה היא פיצול המשק - מדובר בחלופה המותנית בתנאי עיקרי מתנה והוא
11 מתן הסכמת רמ"י לפיצול הנחלה, ולפיכך הביטוי בצוואה הוא "בכפוף". החלופה השנייה,
12 ככל שלא ניתן לפצל את הנחלה, אזי הזכויות יחולקו בין שלושת ילדיהם, גם אם לא
13 תתקבל הסכמת הרשויות. בית משפט קמא ציין כי לשון הצוואה ברורה ורצון זה היה גלוי
14 וידוע לבני המשפחה, כך גם העיד המערער והאחות פלונית. בית משפט קמא קבע כי לא
15 ניתן היה לפצל את הנחלה בשנת 1992, המועד בו קוימה הצוואה ומכוחה פנה המערער
16 לרמ"י ונרשם כבעל מלוא הזכויות לפי החלופה השניה. באשר לשאלה האם ניתן כיום לפצל
17 את הנחלה, קבע בית משפט קמא כי שני הצדדים לא טרחו להמציא את עמדת רמ"י ביחס
18 לשאלה זו, או לצרפה כצד להליך (סעיפים 94-117 לפסק הדין).
- 19 10. בית משפט קמא קבע כי הושגה הסכמה "פנים משפחתית" בין האחים, לפיה הזכויות
20 במשק יירשמו על שם המערער, בכפוף לכך שהמערער ידאג שהמשיב יקבל את ההכנסות
21 מהפרדס, וככל שיחליט לבנות בית מגורים על חלק מהשטח, יחתום המערער על כל
22 המסמכים הנדרשים לכך. בפועל, חתם המערער על המסמכים שאפשרו למשיבה להקים
23 את בית משפחתה במשק. בית משפט קמא הסיק כי הסכמה זו היתה תקפה מאז פטירת
24 ההורים המנוחים ועד לפרוץ הסכסוך בשנת 2013. בית משפט קמא הקיש את הסכמת
25 המערער ממסמכים שונים שחתם עליהם סמוך לפטירת האם המנוחה, ובהמשך, חזר
26 ואישר את ההסדר הפנימי במכתב מיום 10.11.2010 (לגביו קבעה מומחית בית משפט כי
27 קיימת סבירות גבוהה שזו אכן חתימת המערער), וכן מתוכן מכתבו לעו"ד בן מיור מיום
28 26.4.2015, ומתשלום של 700,000 ₪ ששילם המערער לאחות פלונית, וזאת במסגרת הסכם
29 פשרה, שהתקבל לאחר שפלונית הגישה בקשה למינוי מנהל עיזבון (סעיפים 118-129 לפסק
30 הדין).
- 31 11. בית משפט קמא קבע כי זכויות המערער במשק החקלאי אינן כמקור עצמאי אלא חלק
32 בלתי נפרד מקיום הוראות הצוואה. בית משפט קמא ראה בהתנהגות המערער לאורך שנים,

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 52148-10-19 פלוני נ' אלמוני ואח'

- 1 כמקור עצמאי מכוחו הוא מנוע ומושתק מלהעלות טענות נגד המשך זכותה של המשיבה 2
2 לגור בביתה אותו בנתה בעזרתו ובתמיכתו הפעילה.
3 12. בית משפט קמא דחה את התביעה לסילוק יד וחייב את המערער לשלם לנתבעים הוצאות
4 משפט בסך 5,000 ₪ ושכר טרחת עורך דין בסך 11,700 ₪.
5

ג. תמצית טיעוני המערער

- 6
7 13. **הצוואה ופיצול המשק -**
8 עיקרון אי פיצול המשק, הוראות הסכם החכירה, החלטות מועצת מקרקעי ישראל והדין
9 הנוהג, מגבילות את העברת הזכויות בנחלה ליורש אחד בלבד. שגה בית משפט קמא
10 משקבע כי ניתן לפצל את המשק בין שלושת האחים, וכן משקבע כי ההורים המנוחים
11 ביקשו לחלק את הנחלה בין שלושת ילדיהם, שכן לא היתה זו כוונת ההורים אלא, לכל
12 היותר, "משאלת לב" שתמצא דרך, שהמשק יפוצל, ככל שניתן לפצל, דבר שאז ואף היום
13 לא ניתן לבצעו. מוסיף המערער וטוען, כי גם אם זו היתה הוראה בצוואה, אזי הוראה זו
14 בטלה מכח סעיף 34 לחוק הירושה ואינה אכיפה כלפי רמ"י. לטענת המערער, כל הזכויות
15 במשק נרשמו על שמו ורישומן הינו קונקלוסיבי.
16 14. **עדויות, תצהיר עד שלא נחקר ושיקולי משקל-**

- 17 שגה בית משפט קמא משלא ביטל את תצהירו של המשיב, שהינו עד מרכזי, ואשר חמק
18 מחקירה נגדית. שגה בימ"ש קמא עת קבע כי מצבו הבריאות של המשיב אינו אפשר את
19 עדותו וזאת בהסתמך על חו"ד פרטית מטעם המשיב ושעורך חוות הדעת לא נחקר. דין
20 תצהיר המשיב, על צרופותיו, מחיקה. שגה בית משפט קמא שהתיר הגשת המוצג- אישור
21 המערער מיום 10.11.10, בנימוק כי מסמך זה צורף לתצהירי כל העדים שכן המסמך צריך
22 להיות מוגש באמצעות עורכו, המשיב, אשר לא התייצב לחקירה נגדית. ליתר העדים אין
23 יכולת להעיד על מסמך שלא היו עדים לעריכתו ולחתימתו. שגה בית משפט משהתעלם
24 מחוות דעת המומחית (הגרפולוגית), אותה מינה ואשר קבעה כי המסמך עליו חתמה האם,
25 זויף.

- 26 15. **זיוף, הטעיה ומרמה -**

- 27 שגה בית משפט קמא משהתעלם מזיוף, הטעיה, קבלת דבר במרמה ובידוי ראיות בהליך,
28 שעשו המשיבים. המשיבים לא בנו את ביתם בשטח שהוקצה להם בצוואה. המשיבים אף
29 זייפו את חתימת האם המנוחה ועל יסוד הזיוף התקבל מהרשויות היתר בנייה במרמה.
30 היתרי הבנייה בטלים מעיקרם. שגה בית משפט קמא משקבע כי בוצע זיוף אך לא פסל את
31 המסמכים והתוצרים שהתקבלו כתוצאה מכך. מדובר בפגיעה בכללי הצדק הטבעי.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 52148-10-19 פלוני נ' אלמוני ואח'

1

2

3

16. **הריסת בית המשיבה-**

4 לטענת המערער, שגה בית משפט קמא משלא הכריע בסעד שהתבקש - הריסת בית
5 המשיבה. אף אם קבע ביהמ"ש כי למשיבים זכויות בחלקם המפוצל בהתאם לצוואה הרי
6 שאין חולק כי המבנה נבנה שלא בחלקם ומשכך דינו הריסה. בית משפט קמא לא דן בסעד
7 זה ולא נימק כלל מדוע אינו דן בסעד זה.

8

9

ד. תמצית טיעוני המשיבים

10

17. **הצוואה ופיצול המשק -**

11 הצוואה ברורה ומשקפת את רצון ההורים. טענות המערער כי הוראות הצוואה הן אינן
12 אלא "משאלת לב" הן מופרכות ונדחו מפורשות ע"י בימ"ש קמא אשר קבע כי הצוואה
13 משקפת באופן ברור את רצון ההורים. בית המשפט קבע כי המערער מעולם לא הגיש
14 התנגדות לצוואה, פעל לפיה ואישר אותה עשרות פעמים במשך השנים. מכך הוא מנוע
15 ומושתק מלטעון כנגד אותה הצוואה ממנה הוא עצמו ינק זכויות במשק. בימ"ש קמא קבע
16 כי לא הייתה אפשרות לפצל את המשק במועד פטירת ההורים והיעדר האפשרות לקיום
17 החלופה הראשונה (פיצול) הביא לחלופה השנייה, מכוחה נרשם המבקש כבעל הזכויות
18 במשק, לצד חובתו להבטיח את זכויות שאר אחיו במשק. העובדה כי מבחינת רמ"י ניתן
19 לרשום בעל זכויות אחד, אינה מעלה ואינה מורידה לתוקף הצוואה ולזכויות המשיבים
20 מכוחה, בוודאי לא כשקיימת התחייבות עצמאית מפורשת של המערער להבטיח את זכויות
21 המשיבים - התחייבות העומדת במישור היחסים הפנימיים בין הצדדים ויש לנהוג לפיה (ר'
22 ע"א 1662/99 חיים נ' חיים).

23

18. **עדויות, תצהיר עד שלא נחקר ושיקולי משקל-**

24 קבלת תצהיר של עד שלא נחקר מסור לשק"ד של בימ"ש קמא, ס' 17 לפקודת הראיות
25 נוקט במילה רשאי. בית המשפט ערך את האיזון המתאים בין אי פסילת תצהיר נוכח מצבו
26 הרפואי של המשיב לבין העובדה כי המשיב לא נחקר על תצהירו ונתן משקל נמוך לתצהיר.
27 בימ"ש קמא ציין כי נוכח הראיות תצהיר המשיב לא משפיע ולא הוא שהכריע את הכף
28 בשיקולי בית משפט קמא בלאו הכי. מכאן שיש בסיס לתביעה.

29

19. **זיוף הטעיה ומרמה -**

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 52148-10-19 פלוני נ' אלמוני ואח'

טענות המערער בדבר זיוף, הטעיה ומרמה לא הוכחו והן אינן יכולות לעמוד אל מול ההוראות המפורשות של הצוואה. בימ"ש קמא דן מפורשות בטענות המרמה, ההונאה והזיוף ושלל אותן, בין היתר מאחר והנטל להוכחתן הינו נטל מוגבר ובמקרה דנן קבע כי הרף לא הורם וכן מארג הראיות והעדויות מראים בברור כי המערער לא "רומה" אלא הכיר בזכויות המשיבים מכוח הצוואה וכן כי חתימות האם כלל אינן רלוונטיות שכן המקור לזכויות המשיבים הוא בעיקר הצוואה.

20. **הריסת בית המשיבה -**

משקבע בימ"ש קמא כי למשיבים זכויות ממשיות במשק הרי שלא ניתן להרוס את ביתה של המשיבה. הוכח בפני בית משפט קמא כי המערער עצמו נתן את הסכמתו המפורשת לבנייה שהחלה עוד בחיי האם המנוחה וחתם על המסמכים הנדרשים במשך שנים.

ה. דיון והכרעה

21. לאחר עיון בפסק דינו של בית משפט קמא ובטענות הצדדים בכתב ובעל פה, מסקנתי היא כי קביעות בית משפט קמא מבוססות על תשתית ראייתית רחבה ומוצקה, קביעותיו מנומקות ומסקנותיו תואמות את הדין ואת ההלכה המשפטית. קביעת בית משפט קמא שתביעת המערער לסילוק ידם של המשיבים דינה להידחות, היא קביעה שאין להתערב בה. אשר על כן, אציע לחבריי להרכב לדחות את הערעור.

הצוואה-

22. עקרון על הוא כי כל אדם קונה חופש לצוות מה יעשה בעזבונו. העיקרון הנגזר ממנו הוא כי החיים מצווים לקיים את דבר המת ורצונו (ע"א 4660/94 **היועמ"ש נ' לישניסקי**, פד"י נה (1) 88, 115 (1999)). צוואה הינה מסמך משפטי המהווה ביטוי עמוק של רצון המצווה ויפים דבריו של השופט חשין בע"א 1212/91 **קרן לב"י נ' בינשטוק** פד"י מח (3) 705 (732):

"מכירים אנו בזכותו של אדם – ואדם הוא כל אחד מאתנו – לשלוט על חלוקת נכסיו לאחר מות, וכי על פיו יישק דבר... רצונו של אדם הוא מכבוד האדם (רצונו של אדם כבודו). נשמור על כבוד המת והוא כבוד החי".

23. בענייננו, בית משפט קמא בחן היטב את הצוואה, את טענות הצדדים, ולאחר שהתרשם באופן ישיר מהעדויות שנשמעו בפניו, הגיע למסקנה כי ההורים ציוו כי הנחלה תחולק בין שלושת ילדיהם (פרק ב' לצוואה) לפי ההקצאות המפורטות בפרק ג' ו-ד' לצוואה.

בית משפט קמא קבע כי ההורים המנוחים היו מודעים לאפשרות שהמינהל לא יאפשר את החלופה הראשונה- פיצול הנחלה ולפיכך קבעו חלופה שנייה- הסדר פנימי בין שלושת

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 52148-10-19 פלוני נ' אלמוני ואח'

1 האחים. בית משפט קמא קבע כי רצון ההורים השתקף באופן ברור בלשון הצוואה ורצון
2 זה היה ידוע וגלוי לכל בני המשפחה כפי שעלה מעדויות המערער והאחות פלונית. זאת
3 ועוד, בית משפט קמא קבע כי טענות המערער באשר לצוואה, אינן רלוונטיות להליך
4 שבפנינו, שעה שהמערער בחר שלא להגיש כל התנגדות לצו קיום הצוואה ואף רשם את
5 זכויותיו במינהל מקרקעי ישראל מכוח הצוואה (ראו סעי' 112-94 לפסק הדין). דעתי כדעת
6 בית משפט קמא ואין מקום להתערב בקביעותיו אלו.

7 24. אין להלום את טענת המערער כי רצון ההורים המנוחים שהמערער יפצה את אחיו, הוא
8 במסגרת "משאלת לב" בלבד. חזקה היא כי אדם עורך צוואתו על מנת לשלוט על חלוקת
9 רכושו ונכסיו לאחר מותו. ראו אהרן ברק בספרו **פרשנות במשפט**, כרך חמישי- פרשנות
10 צוואה 187 (2001- התשס"א):

11 **"לכל צוואה יש תכלית. צוואה ללא תכלית היא דברי הבל. מצווה אינו עורך**
12 **צוואה אך לשם עריכתה. צוואה ללא תכלית כמוה כחוק ללא מטרה. שניהם אינם**
13 **קיימים".**

14 25. בית משפט קמא הגיע למסקנה כי לשון הצוואה מורה מפורשות על כך שזכויות המערער
15 במשק מותנות וכפופות לזכויות אחיו וכן מניחוח התנהלות המערער עצמו אשר הכיר בכך
16 בין השאר, על יסוד פנייתו של המערער לעו"ד בן מיור מיום 26.4.2015, שבמסגרתה אישר
17 את רצון ההורים ואת זכותה של המשיבה לבנות את ביתה, עוד בחיי האם המנוחה.
18 המערער עצמו כתב לעו"ד בן מיור כי הוא מסכים לבקשת המשיב לפצל את המשק, בהתאם
19 לחוקי המינהל והתב"ע בבנימינה, ובלבד שלא יישא בהוצאות ובתשלומים לכך.

20 חיזוק נוסף למסקנתו זו מצא בית משפט קמא את התחייב המערער לשלם לאחות פלונית
21 700,000 ₪ ואף שילם לה את חלקו הארי של הסכום. הסכם הפשרה ביניהם נערך סמוך
22 לבקשת פלונית למינוי מנהל עיזבון. בית משפט קמא דחה ובצדק, את טענת המערער כי
23 מדובר בתשלום מרצון טוב בלבד (סעי' 128-129 לפסק הדין). סבורני כי לא נפלה שגגה
24 בקביעותיו ובמסקנותיו של בית משפט קמא.

25 **פיצול המשק -**

26 26. ראשית אדגיש, השאלה האם ניתן או לא ניתן לפצל את הנחלה, אין בה כדי להשפיע במישור
27 היחסים הפנימיים בין היורשים/ האחים ואין היא מעלה או מורידה להליך שבפנינו.
28 ההלכה הוותיקה ב- ע"א 1662/99 **חיים נ' חיים**, פד"י נ"ו(6) 295 (2002), שם נקבע כי חוסר
29 האפשרות לחלק את הזכויות בנחלה אינו מוביל לבטלות חוזה. באופן דומה ניתן להקיש
30 ולגזור לענייננו, כי היעדר אפשרות לאכוף את הוראת הצוואה לפיצול הנחלה אינו מאיין
31 הוראה זו בצוואה, ואינו מוביל לבטלותה ובוודאי שלא במישור היחסים החוזיים
32 הפנימיים. נפסק לא אחת כי גם אם ההוראות אינן ניתנות לביצוע לפי הדין הקיים, הן

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 52148-10-19 פלוני נ' אלמוני ואח'

מחייבות את הצדדים (ראו בע"מ 3239/19 פלונית נ' פלונית ואח' (29.7.2019), שדחה בקשת רשות ערעור שהוגשה על פסק דין שניתן בהרכב השופטים ג'יוסי, שרעבי ואלון, עמ"ש 65816-11-17 נ' ג' ג' נ' מושב מיום 14.03.2019 וכן ראו עמ"ש 60154-01-18 נ' נ' א' ש' י' שניתן בהרכב השופטים ג'יוסי, ויינשטיין ושרעבי (12.12.2018), בע"מ 311/19 פלוני נ' פלוני ואח' (13.20.19) ו-בע"מ 445/05 אייזמן נ' מחלה (02.08.2006)).

27. בית משפט קמא ציין כי כל אחד מהצדדים העלה טענות סותרות באשר לאפשרות או היעדר אפשרות לפיצול הנחלה וכי שניהם לא טרחו לצרף את רמ"י להליך או לצרף את עמדתה. בית משפט קמא קבע כי במועד פטירת האם, לא הייתה אפשרות לפצל את הנחלה והמערער נרשם בשנת 1992 כבעל מלוא הזכויות בהתאם לחלופה השנייה שבצוואה. יש ממש בטענת המשיבים כי פיצול המשק לא היה בבסיס קביעותיו של בית משפט קמא וכי במסגרת התביעה הנוספת שמתנהלת בפני בית משפט קמא- אכיפת הוראות הצוואה, ידונו הטענות בדבר יישום הוראות הצוואה ומציאת פתרון ברוח הצוואה.

עדויות, תצהיר עד שלא נחקר ושיקולי משקל-

28. אין להלום את טענת המערער כי שגה בית משפט קמא משקיבל את תצהירו של המשיב על אף שהמשיב לא נחקר על תצהירו בשל מצבו הבריאותי. החלטה זו היא החלטה דיונית ובמסגרת שיקול דעת רחב המסור לערכאה הדיונית ועל ערכאת הערעור לגלות ריסון ולהתערב רק במקרים חריגים ואם נגרם בעטיה עיוות דין לאחד מן הצדדים- והמקרה שבפנינו אינו נופל בגדר חריג זה.

ראו: רע"א 2148/09 עיריית גבעתיים נ' חיוטין, פסקה 3 (6.4.09); רע"א 7494/10 חזקיה נגד מנהל מקרקעי ישראל, פסקה 5 (19.12.10); רע"א 3653/11 דבורי נ' החברה הלאומית לדרכים בישראל בע"מ, פסקה 3 (21.7.11); רע"א 999/12 פלונית נ' פלונית, פסקה 9 (8.3.12); רע"א 2365/12 וינברג נ' אברהם, פס' 5 (9.5.12).

29. זאת ועוד, סוגיית התצהיר נבחנה על ידי בית משפט קמא לפחות פעמיים- בהחלטה מיום 24.12.18 ובהחלטה נוספת מיום 18.02.19 וכן בפסק הדין. אני מוצאת כי בית משפט קמא עשה שימוש זהיר ומושכל בסמכותו מכח סעיף 17(א) בפקודת הראיות ולא נפלה כל שגגה בהחלטתו להתיר את קבלת התצהיר תוך מתן משקל נמוך לאמור בו, כפי שקבע בית משפט קמא בפסק הדין:

"אשר לתצהיר הנתבע ומשקלו, נוכח נימוקי פסק הדין התצהיר לא משפיע באופן דרמטי על מארג הראיות בתיק. הנתבע יחד עם עדיו ובמיוחד הנתבעת שהינה בעלת דין הציגו אותה גרסה בדיוק והפנו לאותם נספחים. לאור האמור אי חקירתו של הנתבע מסיבה מוצדקת תביא למתן משקל נמוך לתצהיר לעומת

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 52148-10-19 פלוני נ' אלמוני ואח'

המשקל שהייתי מייחס לו אם ניתן היה להעמידו במבחן החקירה הנגדית, אך

אין בכך כדי לבטלו" (עמ' 58, ש' 17-21 לפסק הדין).

30. באשר לאישור עליו חתם המערער ביום 10.11.10, לפיו חלק הנחלה נמצא בחזקת המשיב וכי על פי צוואת ההורים, נוהג המשיב על פי הכתוב בצוואה, לרבות מימוש השימוש בחלק הנ"ל (להלן: "המוצג"), בית משפט קמא נתן ארבעה ראשים לנימוקיו מדוע הוא מקבל את המסמך אשר תומך כשאר הראיות בקיומו של הסדר פנימי משפחתי שיושם בפועל החל משנות ה-90.

המערער בעדותו בפני בית משפט קמא, הכחיש את חתימתו על המוצג, בעוד שחוות הדעת הגרפולוגית קבעה כי זו חתימתו. המערער לא ביקש לחקור את המומחית על מסקנותיה. קביעת בית משפט קמא כי טענות המערער לעניין זה, הן טענות בעלמא ולא נמצאו להן תימוכין בראיות, היא קביעה שאני שותפה לה. גם בעיקרי הטיעון שהגיש בפנינו המערער, ערפל המערער את נסיבות חתימתו- "הוחתם המערער בדרך לא ידועה" (סע' 66 לעיקרי הטיעון) והרי בסופו של יום, מדובר בטענות בעל פה כנגד מסמך בכתב, ועל הנפקות המשפטית הנלווית לטענות מסוג זה, אין צורך להכביר מילים.

31. כאמור, גם אם נקבל את עמדת המערער ולו על מנת להפיש את דעתו, כי היה על בית משפט קמא שלא להתיר את הגשת המוצג וקבלת התצהיר, ולהסתיר עיניו מהמוצג כאילו לא בא לעולם, אין בכך כדי לשנות את התוצאה כי המערער הכיר בהסדר המשפחתי וברצון ההורים לחלוקת המשק בין האחים, על בסיס שאר הראיות המוצקות שהונחו בפני בית משפט קמא- מכתב המערער לעו"ד בן מיור, אותו לא ביקש לזמן לעדות וכן מהתשלום על סך 700,000 ₪ לאחות פלונית. בית משפט קמא ציין כי עמדו בפניו ריבוי ראיות והוא הסתפק רק בעיקרן (עמ' 56, ש' 30-32 לפסק הדין).

סעד ההריסה וטענת הזיוף-

32. לטענת המערער, בית משפט קמא שגה משהתעלם מהסעד שהתבקש בתביעה- הריסת בית המשיבה, מדובר בסעד נפרד, עצמאי אשר היה על בית המשפט להתייחס אליו ומשלא קבע בית משפט קמא דבר לגביו, די בכך כדי לקבל את ערעורו. לטענה זו משיבים המשיבים כי משנדחתה התביעה לסילוק יד, התייתר הצורך להכריע בסוגיית צו ההריסה וכי טענת המערער להריסה מכוח זיוף, הונאה ותרמית, היא הרחבת חזית וממילא נדחתה על ידי בית משפט קמא.

33. אכן בפסק דינו הארוך של בית משפט קמא המתפרס על פני 60 עמודים, אין התייחסות ישירה לסעד ההריסה, ככל הנראה, הדבר נובע מתפישתו של בית המשפט כי משנדחתה התשתית הבסיסית לתביעת המערער- היעדר זכויות המשיבים בנחלה, מביא הדבר בהכרח לדחיית הסעדים המשניים הנוגעים להריסת בית המשיבה.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 52148-10-19 פלוני נ' אלמוני ואח'

34. טענות המערער כי יש להורות על הריסת בית המשיבה מחמת זיוף, הטעייה ומרמה, נדחתה במהותה על ידי בית משפט קמא במשתמע וכנובע מקביעותיו המהותיות. בית משפט קמא היה ער לכך כי חוות הדעת הגרפולוגית קבעה שחתימת האם על מסמכי הבנייה לא חתימתה היא. יחד עם זאת, הוא נתן לכך משקל מידתי מול שלל הראיות שעמדו בפניו ודחה את הטענה כי המערער הוטעה ורומה (ראה סעי' 44-42 לפסק הדין). לא נפלה שגגה בנימוקיו ובקביעותיו.

35. אוסיף כי אפילו היה ממש בטענת המערער כי הבית נבנה תוך חריגה מהיתר הבנייה- אין היא מובילה בהכרח להריסת ביתה של המשיבה. וזאת על שום מה? משום שפגמים אלו, ככל שהם קיימים, היו ידועים למערער מאז בניית הבית לפני כמעט שלושה עשורים. שיהיו כה כבד, מעלה ספק באשר להתנהלות המערער בדרך מקובלת ובתום לב והתחושה היא כי המערער השתהה במכוון בעתירה לסעד זה, 25 שנה לאחר פטירת האם והוא משתמש בה כנשק לעת מצור. אין להתעלם אף מטענת המשיב כי גם המערער הוא בעלים של מבנים לא חוקיים בנחלה. ראו מכתב מנהל מקרקעי ישראל מיום 20.10.10, המופנה למערער ובו מצויין כי קיימים ארבעה מבנים בלתי חוקיים, על פי נהלי המנהל וכן ממסמך שצירפה המשיבה לתיק בית משפט קמא- סקר לאיתור חריגות בניה במשק (נספח 21 לתצהיר המשיבה בתיק קמא).

עוד יצויין כי המשיבה טענה כי היא פועלת לקבלת היתרי בנייה ואישורים תקינים (ליגליזציה) וטענה זו לא נסתרה.

אבהיר, אין בדבריי דלעיל כדי להעניק הגנה כלשהי למשיבה, ככל שיוכרע שהיא בנתה שלא כדין ואין בכך כדי להגביל נקיטת סעדים על ידי רשויות התכנון.

36. למעלה מן הצורך, אעיר כי גם אם היתרי בנייה ניתנו שלא כדין, והדבר כאמור לא הוכח, לא היה זה מן ההכרח להיעתר לבקשה לסעד הריסה "אזרחי". ראו רע"א 6339/97 **רוקר נ' סלומון**, פ"ד נה(1) (1999). עניין זה ראוי לו שיתברר בהליך נפרד כאשר כל בעלי הדין הנדרשים לעניין, יהיו צד להליך ולא כאגב אורחה במסגרת סעד לסילוק יד בשל הפסקת רשות שימוש.

בקשה להגשת ראיות נוספות-

37. לצד הערעור, המערער הגיש ביום 18.12.2019 "בקשה דחופה לצירוף ראיה", בגדרה ביקש לצרף ראיות אשר לשיטתו יש בהן כדי לשפוך אור על "מעשי ההונאה והתרמית" שננקטו כלפיו וכלפי בית המשפט לענייני משפחה, אשר בגין קבע בית המשפט ממצאים עובדתיים שגויים.

מנגד המשיבים בהתייחסותם לבקשה טענו כי דינה להידחות. המשיבים ציינו כי הבקשה הוגשה שלא כדין כאשר בניגוד להלכה המחייבת ברע"א 6658/09 **מולטילוק בע"מ נ' רב**

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 52148-10-19 פלוני נ' אלמוני ואח'

- 1 בריח (08) תעשיות בע"מ (12.01.2010) צורפו הראיות, ואף לא צורף לבקשה תצהיר. עוד
2 הובהר כי אין בראיות אלו כדי לשנות מאומה מפסק דינו המבוסס של בית משפט קמא
3 הנכבד, ואין בהם משום חשיבות מכרעת להכרעה בערעור, אלא הבקשה באה כניסיון
4 המערער לבצע מקצה שיפורים בשלב הערעור.
- 5 תקנה 457(א) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 קובעת את הכלל לפיו בעלי הדין 38.
6 אינם זכאים להביא ראיות נוספות בערעור, ולצדו את החרג המאפשר קבלת ראיות
7 בערעור. לפי התקנה, רשאי בית המשפט להפעיל את החרג מקום שהוא סבור כי ראיות
8 אלה דרושות לצורך מתן פסק דין "או מכל סיבה חשובה אחרת". בהקשר זה נקבע
9 בפסיקה, כי התנאי הבסיסי לקבלת ראיה הוא כי מדובר בראיה בעלת חשיבות ניכרת
10 לצורך הכרעה במחלוקות בין הצדדים (ראו ע"א 8263/16 אור סיטי נדל"ן נ' עו"ד איתן
11 ארז, [פורסם בנבו] פסקה 102 (19.3.18)). עוד נפסק, כי על המבקש להגיש ראיה להוכיח
12 כי זו לא הייתה מצויה ברשותו קודם לכן, וכי אין כל חשד בדבר תום ליבו של המבקש או
13 רשלנות מצדו בעת הגשת הבקשה (ראה ע"א 3757/13 בורנשטיין נ' עיריית חיפה, [פורסם
14 בנבו] פסקה 15 (21.7.2016)).
- 15 בענייננו, לא מצאתי כי בראיות החדשות יש כדי לשנות מן התוצאה שאליה הגיע בית 39.
16 המשפט לענייני משפחה ודי בכך כדי לדחות הבקשה לצירוף ראיות.
- 17 לעניין תעודת עובד ציבור מטעם רמ"י, המערער טוען כי תעודה זו תוכיח כי לפי רמ"י לא
18 ניתן כיום לפצל את המשק החקלאי ועל כן פסק דינו של בית משפט קמא שגוי. אך כפי
19 שכבר נכתב לעיל, פסק הדין לא התבסס על פיצול המשק החקלאי אלא על הסדר פנים
20 משפחתי שבו קיימת התחייבות בין הצדדים והתחייבות זו אינה משפיעה על המוסדות
21 המיישבים, ובהם רמ"י. לפיכך אין בראיה זו להשפיע בערעור.
- 22 לעניין התמונות, משקבע בית משפט קמא כי על אף אי-העדת המשיב 1 הוא מקבל
23 התצהיר, על כול צירופיו, אך מעניק לו משקל נמוך, לא נראה כי אף קבלת התמונות
24 ופסילת התצהיר תביא לשינוי במסקנה ובתוצאה- ראו בהרחבה האמור בסעיפים 29 ו- 31
25 לעיל.
- 26 לפני סיום אציין כי טענות הצדדים לעניין בן ממשיך לא נעלמו מעיניי אך כפי שציין ב"כ 40.
27 המערער ובצדק, אין הן בלב העניין ואין הן דרושים להכרעה.
- 28 סוף דבר, אציע לחבריי להרכב לדחות את הערעור ולחייב את המערער בהוצאות משפט של 41.
29 המשיבים ובשכר טרחת בא כוחם בסכום של 15,000 ₪.
30
31

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 52148-10-19 פלוני נ' אלמוני ואח'

השופט חננאל שרעבי, אב"ד :

אני מסכים.

השופטת רבקה איזנברג :

אני מסכימה.

לאור האמור הוחלט פה אחד לדחות הערעור.

המערער יישא בהוצאות המשיבים בערעור זה ובשכר טרחת בא כוחם בסכום כולל של 15,000 ₪ אשר ישולמו להם באמצעות בא כוחם, מתוך הפיקדון שהפקיד בתיק.

פסק הדין מותר לפרסום ללא שמות ופרטים מזהים.

ניתן היום, ט' שבט תש"פ, 04 פברואר 2020, בהעדר הצדדים.

ר. איזנברג, שופטת

א. אלון, שופטת

ח. שרעבי, שופט
אב"ד